

Qui és el propietari de la imatge del Sant Sepulcre de Mariano Benlliure?

Alfred Bernabeu, cronista oficial d'Ontinyent

De vegades la gènesi d'un article naix en situacions casuals. En diverses ocasions la gent interessada per la història del nostre poble em pregunta per qüestions relacionades amb el patrimoni artístic o vol aclarir dubtes sobre esdeveniments passats. Tal va ser el cas del president de la confraria del Sant Sepulcre, Daniel Martínez, que amb motiu d'un acte relacionat amb la celebració de la Setmana Santa de 2024 -convidat per la presidenta Conchín Donate- es va interessar per la identitat del propietari de la imatge de Benlliure.

Daniel Martínez em comentava que el titular podia ser l'Ajuntament; aportava còpia digital de l'acta ordinària de la Comissió Gestora Municipal celebrada el 15 de març de 1943. Un document que ja coneixia per les meues investigacions en l'arxiu perquè també està relacionat amb l'encàrrec al cèlebre escultor de tallar la imatge de la Soledat.

*"Hacer constar en acta la gran satisfacción de esta Comisión Gestora por la recepción en el día de hoy del **Cristo Yacente regalado por la Agrupación de fabricantes de la industria textil**, obra digna del gran maestro D. Mariano Benlliure que caracteriza el arte del insigne escultor valenciano y se comunique al mismo el gusto que sería para esta Comisión Gestora se encargara de la ejecución de la imagen de la Soledad por cuenta de este Ayuntamiento y completando con ello la obra facultando a dicho objeto al Alcalde para interesar la ejecución de dicho trabajo".*

L'acta municipal citada afirmava que la figura era un obsequi dels empresaris tèxtils, però era imprecisa respecte a la cessió de la talla, sols esmenta la satisfacció de l'ajuntament per la recepció del Crist Jacent. Però qui és el beneficiari de la recepció? Més avant respondrem a la incògnita. Però avancem que el context històric col·labora molt en esta confusió: per l'estreta vinculació entre església i les autoritats municipals, pareix que l'ajuntament siga el receptor. Els estudiosos del període anomenen nacionalcatolicisme a esta íntima relació.

El pare Lluís Fullana en "Historia de la ciudad de Ontinyent" (pàgines 331-332), coetani dels fets narrats, aporta més informació al respecte. Assenyalava que la Corporació de fabricants del tèxtil va aprovar encarregar i sufragar la imatge del Crist Jacent "*al inmortal Mariano Benlliure, maestro de escultores, gloria de la Ciudad de Valencia y honor de la nación española*". El cèlebre artista va vèncer els recels dels crítics que opinaven que el seu estil artístic s'ajustava millor a la talla en marbre de figures paganes i no religioses. A més, la seua avançada edat afegia més risc a l'encomanda. El resultat tots el coneixem: espectacular!

La corporació de fabricants, en la persona del seu president -José Sanz Delgado de Molina- va voler que l'acte de lliurament de la pietosa escultura a l'arxipreste, Francisco Martínez Ortiz, quedara reflectit en acta notarial. A tal efecte requeriren la presència el 15 de març de 1943 del notari Francisco Faus Fortea en l'església de Sant Miquel, lloc de destinació de la figura. Gran part de l'acta està reflectida en el llibre de Fullana. Però nosaltres volguérem acudir a la font documental primària i examinar el document complet per aclarir la identitat del beneficiari.

No va ser fàcil. En un primer moment sol·licitàrem l'ajuda del regidor de Cultura, Alex Borrell -a qui agraiem la seua dedicació-. Ell va demanar còpia de l'acta al notari que custòdia les actes. Roberto Tortosa Albert, després de consultar el document, va respondre que no podia lliurar còpia perquè l'ajuntament no era part implicada. Ja teníem de manera implícita la identitat del propietari de la imatge; sols ho podia ser la parròquia de Santa Maria.

L'actual rector i plebà de Santa Maria, Antonio Ferrando, va buscar en l'arxiu

parroquial i no va trobar l'esmentada acta notarial. Finalment, va demanar còpia. Gràcies a D. Antonio podem oferir més detalls de la cessió de la imatge a l'església ontinyentina. Com a nota curiosa, en ella s'explicita que es van expedir tres còpies: una per a l'arxiu municipal, una segona per a l'arxiu eclesiàstic i la tercera per a l'Agrupació de Fabricants del Tèxtil. En cap dels tres llocs s'han trobat còpies.

El notari indicava que les trenta empreses¹ havien sufragat l'obra escultòrica de manera proporcional als salaris pagats per cada firma tèxtil. En l'església de Sant Miquel eren presents les autoritats municipals, l'alcalde "*y Jefe Local de Falange Española Tradicionalista y de las J.O.N.S*", Luis Mompó Delgado de Molina, el tinent d'alcalde Gonzalo Gironés Pla, Jefe Comarcal de la Central Nacional Sindicalista, el jutge municipal i el tinent de la Guàrdia Civil i altres jerarquies del règim. En l'acta apareix una detallada descripció de la imatge del Crist Jacent:

“Colocada en el Presbiterio del Altar Mayor, tendido sobre una tabla, se halla el cuerpo escultórico del Santísimo Cristo yacente, descansando sobre sudario, tallado todo en madera suavemente policromada, de tamaño natural, en posición supina, caída y ligeramente inclinada la cabeza; desordenados los cabellos; a su derecha de aquella, la corona de espinas rota; sobre el sudario tallado tres clavos sueltos, también de talla; cubierto el cuerpo hacia la parte de la cintura, con pequeño paño igualmente tallado; a la parte inferior de la cabeza a sus espaldas casi perpendicular a la corona rota, hay una inscripción que dice: “M. Benlliure 1943

El president del ram del tèxtil, José Sanz Delgado de Molina inicià l'acte manifestant la voluntat de l'agrupació de fabricants de sufragar l'escultura de Mariano Benlliure amb el propòsit de *“demostrar la Fe y arraigo católico al propio tiempo que enriquecer el patrimonio artístico de la localidad reponiendo y reconstituyendo lo destrozado en estos años anteriores”*. Una vegada finalitzada l'emotiu parlament ***“hace entrega formal a la Iglesia de San Miguel representada aquí por el señor Arcipreste de Santa María”***.

Una vegada beneïda la santa imatge, el rector de l'antiga plebania va agrair la donació de la sacra imatge de Jesús destacant que l'obsequi dels fabricants tèxtils serviria *“para aumentar la fe del pueblo de Onteniente y de cuantos fieles la venerasen, contribuyendo con su presencia en esta Iglesia, a la salvación del mayor número de almas”*.

Tot seguit, mossén Francisco Martínez Ortiz mostrava el lloc on s'emplaçaria la santíssima figura del Crist Jacent: en una capella independent, mirant a l'esquerra de l'altar major *“teniendo por fondo en el testero una*

Cruz grande y lisa”. En aquella ubicació va estar custodiada la imatge, fins a mitjans dels anys setanta quan el recordat plebà Blas Asencio la va traslladar al temple de Santa Maria. Allí continua, reclosa en una capella, quasi oculta a la vista dels devots. És una llàstima que una magnífica escultura no es mostre en tota la seua magnificència i esplendor, tal com ho fa la imatge de la Soledat, obra també del mateix autor: Mariano Benlliure.

11-“José María Coll Coll”, 2-“La Paduana José Simó”, 3-“Tortosa y Delgado”, 4- “Martínez, Reig y Llin”, 5-“J. Torró y Compañía”, 6-Don Enrique Pérez Moltó, 7-Don Diego Turpín Torres, 8-Don José Ferri Francés, 9-Don Tomás Espí Casanova, 10-Señora Viuda de José Galiana Donat y José Galiana Cerdá, 11-Don Antonio Úbeda Galiana,12-Don José Pastor Barberá, 13,-Hijo de Pascual Vidal, 14-J. Rafael Galeote Gómez-Caro, 15-J. Rafael Ferrero Ferri, 16-Don Joaquín Sanz Aura, 17-Don Francisco Revert Galbis, 18-Don Francisco Santonja Bernabeu, 19-Don Ramon Plá Mollá, 20.-“Ramón Revert e Hijos”, 21- Don José Valls Esteve, 22-Don Rafael Ferrero Prats, 23-Don Vicente Tortosa Donat, 24-Don Juan Jorge Laso, 25-Don José Valls Such, 26-Don Rafael Ferrero Morell,27-Don José María Martínez Belda, 28-Don Enrique Espí Ferri, 29-Don Alfredo Tortosa Poquet,30 -“Industrias Jordá”.